

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО»**

**ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНОГО ТА
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної роботи
ВСП «Фаховий коледж МНУ
імені В.О. Сухомлинського»

Олена САХАРОВА

27 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ»

освітньо-професійний ступінь	<u>фаховий молодший бакалавр</u>
галузь знань	<u>23 Соціальна робота</u>
спеціальність	<u>231 Соціальна робота</u>

2024 – 2025 навчальний рік

Розробник: Подгорна Алла Олександрівна, викладач першої категорії циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки ВСП «Фаховий коледж МНУ імені В. О. Сухомлинського»

 Алла ПОДГОРНА

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки.

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 року

Голова циклової комісії Владислав МИРУН

Програму погоджено навчально-методичною радою коледжу.

Протокол № 8 від «27» серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради Олена САХАРОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів –3	Галузь знань 23 Соціальна робота	Вибіркова
Самостійна робота -60 год.	Спеціальність 231 Соціальна робота	Рік підготовки:
		4 -й
		Семестр
		5 -й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2	освітньо-професійний ступінь «фаховий молодший бакалавр»	Лекції
		10 год.
		Семінарські
		20 год.
		Самостійна робота
60 год.		
		Вид підсумкового контролю: залік

Мова навчання – українська.

Електронна адреса дистанційного курсу на платформі Human – <https://lms.human.ua/app/group/1091248/feed>

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікування результату навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засоби і методи бізнес-планування підприємства, механізм складання бізнес-планів на підприємствах різних галузей народного господарства та форм власності.

Метою викладання навчальної дисципліни основи бізнес-планування є: формування у майбутніх фахівців системи спеціальних знань, спрямованих на пізнання методології планування діяльності організацій і складання бізнес-планів.

Завдання дисципліни: - формування світогляду на місце бізнес-планів в підприємницькій діяльності та проблеми бізнес-планування, - засвоєння основних термінів та понять бізнес-планування на рівні їх відтворення і тлумачення; - здобуття навичок та елементарних умінь застосовувати їх у практичній діяльності для підвищення конкурентоспроможності фахівця в економічній сфері; - формування у студентів навичок обґрунтування економічної цілеспрямованості напрямлень діяльності фірми (стратегій, концепцій, проектів); розвиток комплексу аналітичних, прогностичних, інноваційних здібностей, необхідних майбутньому підприємцю для розрахунку очікуваних фінансових результатів; - опанування студентами вмінь визначення джерел фінансування реалізації проекту; формування навичок підбору робітників, що здібні реалізувати даний план

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач освіти оволодіває такими **компетентностями**.

Інтегральна компетентність: здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів соціальної роботи, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності:

- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

4. Передумови для вивчення дисципліни

Студентам для успішного засвоєння даної дисципліни є необхідними здобуті раніше знання із курсу «Основи економічної теорії».

5. Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

Тема 1. Сутність планування в ринковій економіці

Теоретичні і методологічні основи дисципліни; поняття управління та планування, місце планування в системі менеджменту, форми планування і види планів, технологія планування. Об'єктивна необхідність планової діяльності в умовах ринкової економіки. Методологія планування, принципи та методи планування. Аналіз функцій планування ділового розвитку фірми.

Тема 2. Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств

Поняття бізнес-плану й бізнес планування та мета створення бізнес-плану. Основні етапи розробки, особливості й обсяги бізнес-планів. Основні види бізнес-планів.

Тема 3 Структура бізнес-плану

Структура типового бізнес-плану та зміст його розділів. Типова структура бізнес-плану: титульний лист, резюме, продукт ринок збуту, конкуренти, стратегія маркетингу, план виробництва, організаційний план, юридичний план, ризики і захист, фінансовий план, стратегія фінансування.

Тема 4. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги

Характеристика конкурентного середовища і аналіз сильних та слабких сторін (SWOT-аналіз) підприємства, визначення найбільших конкурентів.

Тема 5. План маркетингу

Основні поняття і функції маркетингу. Маркетингові дослідження. Планування рекламної діяльності. Виникнення і розвиток маркетингу. Проблеми маркетингових досліджень. Специфіка маркетингової діяльності підприємств різних видів. Види та засоби реклами.

Тема 6. План виробництва

Виробнича програма на підприємствах та розрахунок потреби в основних виробничих фондах. Процес планування обсягу реалізації продукції та розрахунку потреби в ресурсах на виробничу програму. Розрахунки потреби в персоналі та заробітній платі, також потреби в додаткових інвестиціях. Аналіз кошторису витрат і калькуляція собівартості.

Тема 7. Організаційний план

Обґрунтування вибору юридичної форми організації бізнесу та визначення потреби в персоналі з розподілом по категоріях. Створення організаційної структури управління підприємства.

Тема 8. Фінансовий план

Зміст, завдання та методи фінансового планування. Прогноз звіту про доходи і видатки. Рух грошових коштів внаслідок фінансової діяльності підприємства та прогноз балансу активів та пасивів підприємства. Зміст, завдання фінансової стратегії підприємства та методи фінансової доцільності проекту.

Тема 9. Аналіз потенційних ризиків

Поняття та різновиди інвестиційних ризиків при бізнес-плануванні. Аналітичні методи оцінювання інвестиційних ризиків. Метод аналізу чутливості. Метод визначення точки беззбитковості. Метод корегування параметрів проекту. Метод імітаційного моделювання (формалізованого опису невизначеності).

Тема 10. Технологія розробки різних видів бізнес-плану

Аналіз бізнес-планів: фінансового оздоровлення підприємства, реорганізації підприємства, інноваційного проекту та диверсифікації діяльності підприємства.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з.п.	Назви тем, теми заняття	Кількість годин					Навчально метод. література (вказати № за п.7, сторінки)	Форми та засоби контролю
		денна форма						
		усьог	у тому числі					
л	пр		лаб	срс				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кредит 1. Теоретичні засади бізнес-планування								
1	Тема 1. Сутність планування в ринковій економіці	10	2	2		6	1-13	Усний, письмовий, тестовий
2	Тема 2. Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств	10		2		8		
3	Тема 3 Структура бізнес-плану	10		2		8		
	Усього за кредитом 1:	30	2	6		22		
Кредит 2. Маркетингове та виробниче обґрунтування підприємницького проекту								
4	Тема 4. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги	10	2	2		6	1-13	Усний, письмовий, тестовий
5	Тема 5. План маркетингу	10	2	2		6		
6	Тема 6. План виробництва	10		2		8		
	Усього за кредитом 2:	30	4	6		20		

Кредит 3. Організаційний та фінансовий план підприємницького проекту.								
7	Тема 7. Організаційний план	8	2	2		4	1-13	Усний, письмовий, тестовий
8	Тема 8. Фінансовий план	8		2		6		
9	Тема 9. Аналіз потенційних ризиків	8	2	2		4		
10	Тема 10. Технологія розробки різних видів бізнес-плану	6		2		4		
Усього за кредитом 3:		30	4	8		18		
Усього:		90	10	20		60		Залік

7. Теми лекційних занять

Теми	Кількість годин
Кредит 1	
Тема 1. Сутність планування в ринковій економіці	2
Кредит 2	
Тема 4. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги	2
Тема 5. План маркетингу	2
Кредит 3	
Тема 7. Організаційний план	2
Тема 9. Аналіз потенційних ризиків	2
Всього	10

8. Теми семінарських занять

Теми	Кількість годин
Кредит 1	
Тема 1. Сутність планування в ринковій економіці	2
Тема 2. Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств	2
Тема 3 Структура бізнес-плану	2
Кредит 2	
Тема 4. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги	2
Тема 5. План маркетингу	2
Тема 6. План виробництва	2
Кредит 3	
Тема 7. Організаційний план	2
Тема 8. Фінансовий план	2
Тема 9. Аналіз потенційних ризиків	2
Тема 10. Технологія розробки різних видів бізнес-плану	2
Всього	20

9. Самостійна робота

Теми	Кількість годин	Навчально-методична література (основна)
Тема 1. Сутність планування в ринковій економіці	6	1-13
Тема 2. Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств	8	

Тема 3 Структура бізнес-плану	8	
Тема 4. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги	6	
Тема 5. План маркетингу	6	
Тема 6. План виробництва	8	
Тема 7. Організаційний план	4	
Тема 8. Фінансовий план	6	
Тема 9. Аналіз потенційних ризиків	4	
Тема 10. Технологія розробки різних видів бізнес-плану	4	
Всього	60	

10. Форми поточного і підсумкового контролю

Контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом у форми диференційованого заліку. Під час семестрового контролю враховується результати здачі усіх видів навчальної роботи.

1. Метод усного контролю: індивідуальне або фронтальне опитування.
2. Метод письмового контролю: контрольна робота
3. Метод тестового контролю (письмового).
4. Метод самоконтролю
5. Підсумковий контроль: залік

Критерії оцінювання

Поточний контроль знань – вид контролю якості знань та вмінь здобувачів освіти, який проводиться протягом навчальних занять. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять у формах усного та письмового опитування, поточного тестування, оцінювання рефератів, доповідей, домашніх завдань та ін. Поточний контроль якості знань студентів здійснюється викладачем, який проводить семінарські і практичні роботи.

Об'єктами поточного контролю знань студента є:

- систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;

При контролі систематичності і активності роботи студента на практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на практичні заняття; результати контрольних робіт. Поточний контроль знань студентів з дисципліни «Банківські операції» проводиться за такими формами:

а) під час практичних занять:

- опитування або тестування знань студентів з теоретичного матеріалу;
- оцінка виконання ситуаційних вправ та практичних завдань під час заняття;

б) за результатами виконання завдань самостійного опрацювання (індивідуальних завдань):

- оцінка виконання домашніх завдань під час заняття;
- оцінка підготовки глосарію, презентацій;
- обговорення матеріалів рефератів під час практичних занять;
- обговорення матеріалів доповідей з поставленого проблемного питання, проведення дискусій, підведення резюме з даного питання під час практичного заняття.

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів під час практичного заняття виставляється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну і ґрунтовну відповідь на задане запитання з теми заняття;
- при тестуванні – за правильні відповіді на всі запитання тесту з теми заняття;
- при виконанні практичних завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) вирішення завдання; за знання теоретичних основ проблеми, поставленої в завданні; за володіння

формулами та математичними методами, необхідними для вирішення завдання; за отриманий правильний результат.

Підсумковий контроль знань – вид контролю якості знань студентів, який проводиться по закінченню навчального семестру у формах семестрового екзамену, семестрового заліку.

З метою підвищення мотивації студентів до систематичної активної роботи впродовж всього навчального семестру, зниження впливу випадкових факторів на підсумкову оцінку під час проведення контрольних заходів, застосовується накопичувальна (акумулююча) система оцінки знань студентів під час поточного контролю.

Робота студентів на практичних та семінарських заняттях оцінюється викладачем, а оцінка заноситься у відповідний журнал. Аналогічно оцінюються усі інші складові (індивідуальна, самостійна робота) поточного контролю з дисципліни. Таким чином здійснюється постійне накопичення студентом сумарної оцінки протягом відповідного кредиту. Сформована таким чином сумарна оцінка є основою для оцінювання з відповідної дисципліни.

Наприкінці чергового навчального семестру викладач знайомить студентів з досягнутими результатами поточного контролю (атестації змістовних кредитів, аудиторної, самостійної роботи). Якщо результат відповідає позитивній оцінці (від 50 до 100 балів), студент бере участь у виведенні підсумкової оцінки, яка заноситься у заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку.

Оцінювання знань здобувачів здійснюється за національною шкалою (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”, “зараховано”, “не зараховано”), шкалою ECTS та 100-бальною шкалою. Для розрахунку оцінки за накопичувальною системою використовується 100-бальна шкала. Кожна оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, переводиться до державної шкали (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”) та шкали ECTS (A,B,C,D,E,FX,F) згідно з таблицею. У випадку, коли семестровий підсумковий контроль проводиться у формі заліку, оцінці за 100-бальною шкалою від 50 до 100 балів відповідає оцінка “зараховано” за державною шкалою, а оцінці від 0 до 49 балів – “не зараховано”.

Критерії оцінювання знань та вмінь студента за результатами вивчення навчальної дисципліни:

«Відмінно» (A) – 90-100 балів. Студент має глибокі знання з тем практичних занять. Доповідь змістовна, ґрунтовна та відповідає вимогам. При підготовці до заняття студент використовував творчий підхід, не обмежуючись тільки матеріалами підручника або лекції. Під час практичного заняття студент активно приймає участь в дискусіях та доповнює відповіді інших. Протягом відповіді активно використовує приклади для кращого розуміння матеріалу. Під час заняття вдало поєднує теоретичні знання та практичні вміння з даної дисципліни. Приймає активну участь у розв’язанні практичних завдань.

«Добре» (B) – 80-89 балів. Студент має міцні ґрунтовні знання. Доповідь змістовна та відповідає вимогам. При підготовці до заняття студент не обмежується тільки матеріалами лекції. Під час практичного заняття студент приймає участь при обговоренні поставленого питання. Протягом відповіді може використати приклади для кращого розуміння матеріалу. Проте існують незначні помилки при змогах застосувати отримані знання в практичній діяльності.

«Добре» (C) – 65-79 балів. Студент знає програмний матеріал повністю. Доповідь відповідає вимогам. Студент своєчасно готується до заняття. Під час заняття студент відповідає на поставлені запитання. Проте існують проблеми з застосуванням прикладів з практичної діяльності. Існують певні помилки в трактуванні поставленого питання, не вміє самостійно та творчо мислити, не може вийти за межі теми.

«Задовільно» (D) – 55-64 балів. Студент знає тему заняття, має уявлення про навчальний матеріал, але його знання мають загальний характер. Вміє відповідати на окремі поставлені запитання. При обговоренні інших питань практичного заняття не приймає активної участі і не може привести приклади застосування матеріалу на практиці.

«Задовільно» (E) – 50-54 балів. Студент знає основну тему заняття, має уявлення про поставлене питання, але його знання мають загальний характер. Відповіді базуються лише тільки на лекційному курсі і практично не підкріплені прикладами. Має певні прогалини в інших темах, на яких базується матеріал практичного заняття.

«Незадовільно» (FX) – 35-49 балів. Студент має фрагментарні знання, не володіє програмним матеріалом. Відповіді на всі поставлені запитання не повні або взагалі відсутні. При відповіді часто зупиняється і не може додатково відповідати на запитання.

«Незадовільно» (F) – 1-34 бали. Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працює в аудиторії, не готовий відповідати на будь-яке запитання з теми практичного заняття.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота																Накопичувальн і бали/ Сума	
T1	T2	T3	CP	K1	T4	T5	T6	CP	K2	T7	T8	T9	T10	CP	KP	K3	300
20	20	20	40	100	20	20	20	40	100	10	10	10	10	40	20	100	

T1, T2... – теми занять

CP – самостійна робота

K1, K2, K3 – кредити

KP – контрольна робота

11.Методи навчання

В сучасних умовах економічного розвитку України перед закладами освіти стоїть завдання підвищення якості підготовки фахівців фінансово-економічного профілю. Одним із шляхів вирішення даного завдання є удосконалення форм та методів навчання, упровадження в навчальний процес новітніх освітніх технологій.

- Словесні (пояснення, лекція, інструктаж).
- Наочні (ілюстрація, плакат, схема, мультимедійні файли).
- Практичні (самостійна робота на занятті та позааудиторна діяльність, виконання розрахункових завдань).

У навчальному процесі використовується теоретичний матеріал, в тому числі із використанням мультимедійних та комп'ютерних засобів, практичні, та індивідуальні заняття, групова робота, написання рефератів як підсумку самостійної роботи студента, а також методи опитування, тестування, ділові ігри тощо.

Питання для самоопрацювання

1. Мета, завдання і функції бізнес-плану.
2. Зміст бізнес-плану.
3. Структура бізнес-плану.
4. Виконавче резюме викладення прогресивної виробничо-комерційної ідеї.
5. Дослідження ринку продукції та послуг.
6. Специфічність продукту (послуги) конкретного підприємства.

7. Оцінка ринків збуту.
8. Місткість регіонального ринку продавця і покупця.
9. Напрямки дослідження попиту населення на певну продукцію (послуги).
10. Аналіз і прогнозування обсягу попиту населення на певну продукцію (послуги) на регіональному ринку в цілому, в тому числі на продукцію (послуги) конкретного підприємства.
11. Методи аналізу і прогнозування конкретних економічних показників. Дослідження причин виникнення незадоволеного попиту.
12. Дослідження і оцінка факторів конкуренції.
13. План і стратегія маркетингу.
14. Цінова політика на споживчому ринку - важлива проблема для всіх підприємств.
15. Цінова політика. Стратегії ціноутворення.
16. Ринок чистої конкуренції, його характерні ознаки. Як встановлюється ціна на такому ринку?
17. Ринок монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок.
18. Етапи розробки стратегії і визначення мінімальної, максимальної та конкурентоспроможної ціни.
19. Основні фактори можливості тієї чи іншої стратегії ціноутворення за оцінкою закордонних експертів.
20. Характеристика найвідоміших стратегій ціноутворення на нові товари.
21. План виробництва продукції.
22. Структура виробничого плану.
23. Організаційно-юридичний план.
24. Фінансовий план.
25. Баланс грошових надходжень і витрат.
26. Прогноз обсягу продажу.
27. Графік досягнення беззбитковості.
28. Оцінка фінансового стану.
29. Показники платоспроможності фірми – корисний інструмент прийняття рішення.
30. Особливості розробки бізнес-плану підприємств різних ринкових структур.
31. Типові помилки у бізнес-плануванні.
32. Оцінка ризиків та захист від них.

12. Рекомендована література

Основні:

1. Барроу Колін, Барроу Пол, Браун Роберт. Бізнес- план: Практик. посіб. Пер. з англ. – 3- е вид. К.: Знання, 2014. 285 с.
2. Козловський В.О. Бізнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця: Універсум-Вінниця, 2016. 241 с.
3. Кривонос А.О. Бізнес-планування на підприємстві: Навч. посіб. Міжрегіональна академія управління персоналом. К.: МАУП, 2016. 160 с.
4. Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Маркітан О.С. Бізнес-планування фірми: Навч. посіб. К.: Знання, 2017. 423 с.
5. Наливайченко С.П. Бізнес-планування у туристичній індустрії: навч. посіб. для студ. екон. напрямів підготов. Наливайченко С.П., Реутов В.Є., Цюхля С.Ю.; Крим. екон. ін-т ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". Сімф.; Саки: Підприємство Фенікс, 2015. 190 с.
6. Покропивний С.Ф., Соболев С.М., Швиданенко Г.О. Бізнес- план: технологія розробки та обґрунтування: Навч. Посібник. Київський національний економічний ун-т. – 2.вид., доп. К.: КНЕУ, 2016. 379 с.
7. Ясинський В.В., Гайдей О.О. Бізнес-планування: теорія і практика: Навч. посіб. К.: Каравела, 2017. 232 с.

Додаткові:

9. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. К.: Знання, 2015. 351 с.
10. Акулов М. Г. Робоча книга з бізнес-планування: (методичні рекомендації з написання і розробки бізнес-плану). Умань: ТОВ "Аналітик", 2017. 56 с.
11. Барнич Ю.О. Бізнес-план виробничої підприємницької діяльності: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. К.: ВАТ "УкрНДІСВД", 2018. 120 с.
12. Бізнес-планування: навчально-методичний комплекс для студентів економічних спеціальностей. М.В. Голованенко, О.В. Богуславський. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2016. 39 с.
13. Любунь О.С., Денисенко М.П. Бізнес-планування у банку: Навч. посіб. К.: Атіка, 2017. 288 с.